

Kaupunginhallitus 02.06.2025 § 181

§ 181

Vuoden 2025 ensimmäinen osavuositarkastus (osittain Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mykkänen Kai

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto

1
merkitsee liitteenä olevan vuoden 2025 ensimmäisen osavuositarkastuksen tiedoksi

2
merkitsee liitteenä olevan Espoon kaupungin konserniraportin tammi-maaliskuu 2025 tiedoksi

3
päättää, että työllistämisen Espoo-lisää ei myönnetä enää vuonna 2025, vaan jäljellä oleva määräraha kohdennetaan lakisääteiseen palkkatukeen.

4
hyväksyy seuraavat määrärahojen lisäykset:

Kasvun ja oppimisen lautakunta
määrärahan lisäys toimintamenoihin 2 000 000 euroa

4400 Kaupunkiympäristön esikunta, toimialajohto
investointimäärärahan lisäys, maanhankinta 18 000 000 euroa

Osakkeet ja osuudet konsernihallinto/valtuusto
investointimäärärahan lisäys, osakkeet ja osuudet 60 000 euroa

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

1. Vuoden 2025 ensimmäinen osavuositarkastus

Asukasmäärän kasvu jatkuu vahvana

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Espoon väestö kasvoi maaliskuun loppuun mennessä 1250 hengellä. Espoon väestömäärä oli ennakkotietojen mukaan maaliskuun 2025 lopussa 322 180 henkeä.

Väestönkasvun jatkuessa alkuvuoden tapaan, tulee kokonaiskasvu tälle vuodelle olemaan n. 5 500. Suomen väestönkasvu keskittyy edelleen pääkaupunkiseudulle ja Espoon kasvu suhteessa moneen suureen kaupunkiin on voimakkainta. Viime vuodet Espoossa väestönkasvu on ollut poikkeuksellisen suurta ja tämän vuoden kasvuennuste on linjassa kaupungin pidemmän aikavälin väestöennusteen kanssa.

Työttömyyden kasvu jatkuu

Maaliskuun 2025 lopulla työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 10,9 prosenttia eli 1,6 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuosi sitten. Koko maan työttömyysaste oli 11,8 prosenttia. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut vuoden takaisesta ja lähestyy korona-ajan lukemia. Avointen työpaikkojen määrä on 1 523 kun vuosi sitten vastaavana ajankohtana määrä oli 2 073.

Taloudessa epätasapaino - tulot alittumassa ja menot ylittymässä

Toimintatuottojen arvioidaan jäävän talousarviosta yhteensä 14,2 milj. euroa. Merkittävimpana tekijänä on maanmyyntitulot, joiden arvioidaan alittavan talousarvion n. 26 milj. eurolla. Lisäksi rakennuslupatuotot jäävät 1,3 milj. euroa talousarviosta. Toimintatuottojen kokonaismäärää nostavat maankäyttösopimustuotot, jotka ylittyvät 9,5 milj. eurolla. Maankäyttösopimustuotot edellyttävät kuitenkin vastaavat määrärahalisäykset investointeihin. Tuottojen arvioidaan ylittävän myös mm. kotoutumisen laskennallisessa kuntakorvauksessa sekä varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotoissa.

Toimintakulut ovat ylittymässä 6,6 milj. eurolla. Suurimmat tekijät ovat työllisyyspalvelujen työttömyysetuusmaksut 6,1 milj. euroa ja yksikön muut kulut 0,9 milj. euroa. Lisäksi suomenkielisen opetuksen henkilöstömenoissa on 3 milj. euron ylityspaine, josta henkilöstösivukulujen osuus on 1,1 milj. euroa. Muiden toimialojen toimintakulujen ennakoidaan pääosin pysyvän talousarviossa tai alittavan sen.

Henkilöstökulut (ml. työvoimanvuokraus) ovat merkittävä osa toimintakuluista ja ne ovat kasvaneet vuoden aikana 7,8 prosenttia. Kasvu on huomattava ja se on nopeampaa kuin asiakasmäärän tai palvelutarpeen kasvu. Myöskään kaupungin tulot, jolla palvelujen järjestäminen rahoitetaan, ei kasva yhtä voimakkaasti. Tästä syystä työvoimakustannuksiin ja niiden kehittymiseen on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota sekä haettava ratkaisuja, joilla saavutetaan tasapaino suhteessa asiakasmäärän ja tulopohjan kehitykseen.

Talouden epätasapainosta ja useista tulojen kertymiseen liittyvistä riskeistä johtuen tulosityksiköiden tulee kiinnittää erityistä huomiota menokehitykseen ja varmistaa talousarviossa pysyminen. Sekä hakea aktiivisesti toimenpiteitä, joilla ennustettuja ylityksiä saadaan pienennettyä vuoden aikana.

Talouden vaikea tilanne heijastuu verotulokehitykseen

Verorahoitusta (verot ja valtionosuudet) on tammi-maaliskuussa kertynyt 421,4 milj. euroa. Kaupungin verotuloennustetta tehdessä

huomioidaan valtiovarainministeriön verotuloennusteet ja Kuntaliiton verokehikon ennusteet. Näiden tietojen ja ennusteiden pohjalta Espoon kunnallisvero olisi jäämässä 22 milj. euroa tämän vuoden talousarviosta. Kunnallisveron toukokuun verontilityksissä huomioidaan ansio- ja pääomatuloverojen veronsaajien ryhmäosuuksien oikaisu, joka on kunnille negatiivinen. Oikaisu tehdään poikkeuksellisesti jo toukokuussa vastaamaan VM:n tuoreita arvioita verojen määrästä. Verovuoden 2024 oikaisu on kunnille 163 milj. euroa negatiivinen, koska kunnille tilitettiin vuonna 2024 liikaa. Vuoden 2025 oikaisu kokonaisuudessaan on 183 milj. euroa negatiivinen ja sen vaikutus Espoolle vuositasolla on yhteensä n. -18 milj. euroa. Kunnallisveron loppuvuoden kertymiin on odotettavissa myös heikompaa kehitystä.

Yhteisöveroon ennakoidaan n. 4 milj. euron alitusta. Yhteisöveron määrää vähentää lasku kuluvan vuoden ennakoveroissa. Mm. joidenkin suurten yritysten tulosenusteet ovat heikentyneet ja niiden vaikutus heijastuu erityisesti Espoon yhteisöveroon.

OKM:n valtionosuus on päivitetty joulukuussa saadun päätöksen mukaan. Valtionosuuden määrän ennakoidaan toteutuvan 5 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempana. Perusopetuksen valmistavaan opetukseen sekä lukiokoulutukseen saatavan rahoituksen kasvu vuodesta 2024 toteutuu suurempana kuin talousarviossa ennakoitiin.

Espoo verorahoitus on hyvin pitkälle valtionosuusriippuvainen. Yli 30 prosenttia verorahoituksesta koostuu valtionosuuksista, jotka eivät kehity samassa suhteessa verotulojen kanssa tai asukasmäärän ja siten palvelujen järjestämisen kanssa. Valtionosuudet kattavat myös vain osan palvelujen järjestämisen kustannuksista.

Toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan 154 milj. euroa negatiivinen ja 69 milj. euroa talousarviota heikompi. Rahavirtaa heikentää ennustetut verotulojen ja maanmyyntitulojen alitukset sekä menoylitykset ja lisäyksesitykset investointeihin.

Tuloksen ennustetaan huhtikuun tilanteessa toteutuvan ennätysellisen alhaisena eli vain 16,5 milj. euron tasolla. Poikkeama talousarvioon on lähes 38 milj. euroa. Huomioitavaa on, että tulosta nostaa 9,5 milj. euron maankäyttösopimustuotot, jotka vastaavasti kasvattavat investointikustannuksia. Näin ollen kaupungin todellinen ja vertailukelpoinen tulos on jäämässä n. 7 milj. euroon ja yli 42 milj. euroa talousarviota heikommaksi. Tuloksen kehittymiseen liittyy vielä epävarmuuksia ja ennusteita tarkennetaan tulevien kuukausiraporttien ja osavuositarkastusten yhteydessä.

Investointien kokonaismääräksi ennustetaan 384 milj. euroa. Toimitilahankkeissa on yksittäisissä hankkeissa poikkeamia ja siirtymisiä. Kokonaisuudessaan toimitilarakentamisen ennustetaan toteutuvan 6,4 milj. euroa talousarviovarausta alhaisempana. Infrapuoletta yksityisrahoitteisissa hankkeissa mahdollistetaan mm. Keran, Niittykummun, Finnoon, Kaitaan alueiden hankkeiden ennakoitua nopeampi toteutuminen sekä rahoitetaan osa Kaupunkiradasta. Lisäksi Turuntien urakka toteutetaan 2 vuodessa 3 vuoden sijaan ja Raidejokerin vuodelle 2024 suunniteltuja investointeja toteutuu vuonna 2025.

2. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toteutuminen

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus- ja sopeutusohjelman (TakE) tuottavuusennuste on vahvasti negatiivinen vuoden ensimmäisellä kvartaalilla, vaikka vuoden 2024 lopun toteuma ylittyi 3,8 milj. eurolla. Ohjelman ennustetaan alittavan vuoden 2025 vuositavoitteensa 26,2 milj. eurolla, ennusteen ollessa 20,8 milj. euroa. Vuodelle 2025 ohjelman tavoitteena on parantaa kaupungin tuottavuutta 47 milj. euroa (sisältäen menovähennykset ja tulolisäykset).

Ennustetta painaa pakkaselle erityisesti haaste myydä kaupungin ydintoimintojen ulkopuolisia toimintoja tai yhteisöjä, joiden myynnistä tavoitellaan 25 milj. euron tulolisäystä kuluvana vuonna. Nykyennusteen mukaan tämä ei toteudu lainkaan. Lisäksi tavoitteet maanmyyntivoittojen nostamisessa takaisin 60 milj. euron tasolle vuosina 2023–2025 (poikkeama -2,0 milj. euroa) sekä joukkoliikenteen kustannusten alentamisessa (poikkeama -1,8 milj. euroa) jäävät toistaiseksi saavuttamatta.

Positiivisesti vuosiennusteeseen vaikuttavat eniten konserniyhteisöihin kertyneiden ylijäämien ja omaisuuden tuloutus kaupungille (ylitys +5,4 milj. euroa) sekä maanvastaanottomaksujen korotus (ylitys +1,5 milj. euroa).

On kuitenkin syytä huomioida, että ennusteessa näkyvät suuret yksittäiset euromääräiset erät eivät pääosin johdu varsinaisesta toiminnan tuottavuuden paranemisesta. Ne perustuvat kertaluonteisiin toimenpiteisiin ja tuloeriin, joihin kaupungilla on rajallinen suora vaikutus. Tämä korostaa tarvetta pysyvämmille ja rakenteellisemmille tuottavuustoimille.

3. Espoon kaupungin konserniraportti

Espoon kaupungin konserniraportilla tarkastellaan Espoon valtuuston konserniyhteisöille asettamien tulostavoitteiden toteutumista. Tammi-maaliskuun 2025 raportti sisältää tavoitteiden ja talouden toteumatiedot vuoden 2025 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä sekä ennusteen vuositason toteumasta.

Valtuusto on asettanut vuoden 2025 talousarviossa Espoon konserniyhteisöille yhteensä 29 tavoitetta. Vuoden 2025 ensimmäisen kvartaalin toteumassa tavoitteiden arvioidaan toteutuvan suunnitellusti 18 tavoitteen osalta. Yhdentoista tulostavoitteen kohdalla toteutumisessa on epävarmuutta. Yhdenkään tavoitteen ei arvioida jäävän kokonaan toteutumatta.

4. Kaupungin tulostavoitteet 2025

Vuodelle 2025 on asetettu yhteensä 26 kaupunkitasoista tulostavoitetta. Useamman tulostavoitteen osalta etenemistä ei ole vielä voitu arvioida suhteessa lähtöarvoihin eli tilinpäätöksen raportointitietoihin nähden. Mittaritiedot päivittyvät monen osalta seuraavassa osavuositarkastuksessa. Toiminnallisten tavoitteiden mittaritiedot on monelta osin kytketty erilaisiin kysely- ja otantatietoihin, joista tiedot päivittyvät kerran tai kahdesti vuodessa. Lisäksi laadullisten arviointien sisällöt eivät ole muuttuneet tilinpäätöksen yhteydestä ja näitä tarkennetaan jälleen toisen osavuositarkastuksen yhteydessä.

Tässä vaiheessa tulostavoitteista 9 arvioidaan toteutuvan. Kahden tulostavoitteen arvioidaan toteutuvan osittain ja kahden tulostavoitteen osalta havaitaan poikkeamia.

Poikkeamia havaitaan investointien rahavirran ja tulo-rahoituksen osalta. Toinen poikkeama liittyy nuorisotyöttömyyteen, jossa tavoitetilä on kunnianhimoinen suhteessa kansalliseen työllisyystilanteeseen. Alle 25-vuotiaiden työttömyys on heikentynyt viime mittaukseen nähden entisestään.

Useamman tavoitteen arvioidaan toteutuvan tässä vaiheessa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työvoiman saatavuudessa ja työhyvinvoinnissa on nähty parannusta. Lasten ja nuorten harrastamisen osalta tulokset ovat hyvät, mutta on huomattava, että kysely on kohdistunut eri alueelle kuin viime kerralla. Luontoviisas Espoo -tiekartta on hyväksytty ja työ luonnon monimuotoisuuden eteen edistyy. Kansainvälisten osajien ja yritysten välisten tapahtumien palaute osallistujilta on ollut erinomaista, vaikka yritysten osallistujamäärissä jäädään hieman tavoitteesta.

5. Talousarviomuutokset

Kasvun ja oppimisen lautakunta

Kasvun ja oppimisen toimialalla suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tulosennuste vuodelle 2025 sisältää budjetoimattomia kustannuksia. Vieraskielisen oppilaiden sekä vaativan tuen oppilaiden määrä kasvaa huomattavasti ennakoitua enemmän. 1.500.000 euroa budjetin ylittävistä toimintamenoista katetaan rajoittamalla perusopetuksen kouluille jaettavan resurssin summan kasvua syksyn 2025 resurssien jaossa kouluille. Loput budjetin ylittävistä toimintamenoista katetaan 2 milj. euron määrärahan lisäyksellä.

Maanhankinta

Kaupunkiympäristön esikunta on arvioinut vuoden 2025 maanhankinnan määrärahatarpeeksi yhteensä 26 milj. euroa ja esittää maanhankintaan 18 milj. euron lisäystä.

Talousarvion maanhankintamääräraha 5 milj. euroa on suurelta osin käytetty toteutuneisiin kauppoihin (1,1 milj. euroa), sidottu tavanomaisiin yleisten alueiden hankintoihin (1,2 milj. euroa) ja Keilaniemen meritäyttöön (2,42 milj. euroa). Valtuusto on 24.2.2025 päättänyt 2,151 milj. euron määrärahan myöntämisestä maanhankintaa Leppävaarassa ja 28.4.2025 päättänyt 1,26 milj. euron määrärahan myöntämisestä maanhankintaan Viherlaaksossa.

Esitetty 18 milj. euron lisämäärärahan tarve kohdistuu:

- Maankäyttösopimusten yhteydessä tehtyjen juridisesti sitovien esisopimusten mukaisten lopullisten luovutuskirjojen täytäntöönpanoon. Maankäyttösopimusten yhteydessä tehdään usein kiinteistöluovutusten esisopimuksia, jotka ovat juridisesti sitovia, mikä tarkoittaa, että lopullinen luovutuskirja tulee allekirjoittaa siinä aikataulussa, joka esisopimuksessa on todettu. Kaupunginhallitus hyväksyy maankäyttösopimukset asemakaavan yhteydessä ja maankäyttösopimus tulee voimaan asemakaavan tullessa voimaan. Näistä vuodelle 2025 osuu euromäärältään poikkeuksellisen isoja hankintoja, mm. Lasihytin kaava-alueen ensimmäisen vaiheen hankinnat (4,3 milj. euroa), Rusthollinrinteen kaava-alueen toisen vaiheen hankinnat (4,6 milj. euroa) sekä Keran kaava-alueen toisen vaiheen hankinnat (1,45 milj. euroa). Muita hankintoja lisäksi yhteensä noin 3,2 milj. euroa, jotka kohdistuvat Finnoon keskukseen, Kivimieheen, Kemistiin, Satakielenrinteeseen, Hannusrantaan,

Ahertajankulmaan, Tietäjänkulmaan, Servinniemeen sekä Kulttuuriaukiolle.

- Kaupunginhallituksen 31.3.2025 päättämään 4 milj. euron maanhankintaan Nupurista ja Kolmperästä.
- Lunastuskorvauksien maksamiseen, yhteensä noin 0,5 milj. euroa.

Osakkeet ja osuudet, Kvanttinova Oy:n osakkeiden merkintä

Kaupunki on merkinnyt 6 kappaletta Kvanttinova Oy:n osakkeita merkintähintaan 10 000 euroa osakkeelta, yhteensä 60 000 euroa. Kaupunginhallituksessa 16.12.2024 päätettiin määrärahasiirto tietohallinnon IT-kehitysprojektien investointimäärärahoista konsernihallinnon osakkeiden ja osuuksien investointeihin Kvanttinova Oy:n osakkeiden merkintään, joka ei kuitenkaan ehtinyt toteutunut vuonna 2024 vaan siirtyi vuodelle 2025 ja määrärahat jäivät käyttämättä vuonna 2024.

Osakkeiden merkintä on nyt kirjattu vuodelle 2025.

Konsernihallinnon/valtuuston osakkeiden ja osuuksien investointimäärärahoissa ei ole määrärahavarausta kuluvalle vuodelle ja lisäyksenä esitetään 60 000 euroa.

6. Työllisyyden edistämisen kuntalisä

Työllisyyden edistämisen kuntalisä eli työllistämisen Espoo-lisä on kaupungin harkinnanvarainen tuki ja sitä voidaan myöntää yritykselle ja kolmannen sektorin työnantajalle, joka työllistää kohderyhmään kuuluvan työttömän espoolaisen. Espoo-lisän myöntämisen perusteet on käsitelty kaupunginhallituksessa 28.8.2023. Espoo-lisä on kytketty työttömän työnhakijan palkkatukioikeuteen ja sitä myönnetään työnantajalle palkkatuen päälle. Vuoden 2025 määrärahojen niukkuuden vuoksi Espoo-lisää ei tulla myöntämään loppuvuonna 2025 ja siihen käytettävissä oleva määräraha kohdennetaan vaikuttavammin lakisääteiseen palkkatukeen. Tämä mahdollistaa useamman työttömän työnhakijan palkkatuella työllistymisen. Määrärahojen riittävyyttä tarkennetaan OVK2 yhteydessä. Espoo-lisän vaikuttavuuden lisäämiseksi tukimuoto tullaan muotoilemaan ja kriteerit määrittelemään uudelleen vuoden 2025 aikana.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Osavuosikatsaus 1_2025
- 2 Tulostavoitteet_OVK1_2025
- 3 Konserniraportti tammi-maaliskuu 2025
- 4 PKS-omistajaohjausraportti HSL ja HSY Q1-2025
- 5 Take Q1 2025

Oheismateriaali

- Tuloslaskelma OVK1_2025 Sitovat tasot
- Investointiraportti EK OVK1_2025

Tiedoksi